

332.146:316.422

*Ларіна Р.Р., д.е.н., професор,
Гришин І.Ю., к.т.н., с.н.с.,
РВНЗ «Кримський гуманітарний університет»,
Косарев В.Є.,
Верховна Рада Автономної Республіки Крим*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ПІДТРИМКИ МОЛОДІЖНОГО ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В КРИМСЬКОМУ РЕГІОНІ

XXI століття, що наступило, справедливо визначається як інтелектуально-інформаційне або епоха знань – цивілізація, що прийшла на зміну енергетичної, підкреслюючи тим самим вирішальне значення в розвитку людського суспільства саме знань та інновацій [1].

Безперечним є і той факт, що усі розвинені країни світу визначили для себе оптимальний шлях розвитку – інноваційний, який полягає в розробці принципово нових рішень, технологій, продукції і їх комерціалізації протягом досить короткого інтервалу часу. В усіх цих країнах на національних і регіональних рівнях ухвалені закони й інші нормативно-правові акти, які спрямовані на підтримку інноваційної діяльності на всіх етапах від розробки ідеї до її комерційного застосування на благо суспільства. При цьому слід підкреслити, що найбільш швидка й ефективна комерціалізація інновацій відбувається на рівні малих і середніх підприємств. Тому в технологічно розвинених країнах світу велика увага приділяється підтримці цього сектора економіки.

Аналіз результатів розробки інноваційних ідей показав, що найбільша їх частина розробляється науково-конструкторськими колективами у ВНЗ, де студенти, аспіранти і молоді викладачі є основними генераторами ідей, а також безпосередніми виконавцями, що займаються їх впровадженням.

Тому надзвичайно актуальною для України є розробка організаційно-економічного механізму, сприяючого активізації роботи в цій області і мотивації молоді для заняття інноваційною підприємницькою діяльністю.

У глобальній економіці інновації є головною рушійною силою і тому лідерами стають ті країни, які генерують знання і трансформують їх в економіку. Не зважаючи на свій значний інноваційний потенціал, Україна поступово перетворюється на експортера сировини і втрачає свої позиції на світовому ринку [2, 3].

Труднощі переходу до ринкової економіки уповільнюють формування інноваційного підприємництва. Відсутність відповідного фінансування фундаментальних наукових досліджень з боку держави і бізнесу призводить до зниження інноваційного потенціалу країни. Однією з невирішених проблем, що перешкоджають розвитку інноваційної складової економіки, є недосконалість державного механізму підтримки інноваційного підприємництва. Негативно позначається на розвитку існуючої економіки формування надмірно широкого спектру пріоритетів, що охоплюють і традиційні області економіки. Дія зазначених чинників істотно обумовлює низьку конкурентоспроможність України на світовому ринку [4, 5].

В той же час необхідно підкреслити, що держава постійно приділяє увагу розвитку інноваційної діяльності в країні. Починаючи з перших років незалежності було прийнято низку законів й інших нормативно-правових документів, спрямованих на підтримку інноваційного розвитку країни. Особливу увагу питанням стимулювання інноваційного підприємництва з боку держави приділено в роботах вітчизняних вчених: В. Семиноженка, В. Александрової, О. Амоши, Г. Андрощука, С. Архієреєва, Ю. Бажала, А. Гальчинського, В. Гейця, В. Гріньова, А. Гриценка, В. Гусєва, М. Денисенка, М. Крупки, В. Лісовицького, С. Мочерного, А. Поручника, А. Сухорукова, М. Хохлова та зарубіжних: В. Іноземцева, В. Мединського, С. Меткалфа, Б. Санто, Р. Фатхутдінова, Ю. Яковця, Ф. Янсена та інших.

В роботах цих вчених розкрито окремі аспекти діяльності інноваційного підприємництва, а також його вплив на економічну систему, накопичено значний теоретичний і практичний досвід. Проте дотепер немає єдиної думки відносно найефективнішої моделі інноваційного розвитку економіки. Стосовно національної економіки відсутні методологічно обґрунтовані пропозиції щодо

проведення державних заходів стимулювання інноваційного підприємництва. Недостатньо уваги приділено вивченню ролі держави в розвитку і підтримці інноваційних структур.

Враховуючи, що в економічно розвинених країнах мале і середнє підприємництво складає основу економіки, а також ту обставину, що саме такі підприємства найбільш готові до розробки і впровадження інновацій, уряд і парламент цих країн приділяють постійну увагу підтримці малого і середнього бізнесу. Проте фактом залишається низька питома вага такого бізнесу в економіці України.

Недостатній розвиток малого підприємництва обумовлюється як об'єктивними, так і суб'єктивними причинами. До об'єктивних обставин необхідно віднести тривалу (впродовж багатьох десятиліть) орієнтацію господарської політики країни виключно на великі і супервеликі промислові підприємства з усіма наслідками, що випливають з цього. До суб'єктивних – недосконалість відповідної законодавчо-нормативної бази, недостатню кількість і низький рівень професійної підготовки кадрів для малого підприємництва, помилки в державній політиці його підтримки [3].

Стан наукових досліджень проблем розвитку малого підприємництва в промисловості поки що не відповідає потребам практики. Ще й досі в Україні немає жодного фундаментального дослідження, присвяченого питанням державного регулювання малого підприємництва в інноваційній царині, хоча значна кількість публікацій із цих питань є в наукових журналах і збірниках.

Разом із тим, враховуючи велику активність молоді (насамперед в вищих навчальних закладах) в інноваційній діяльності, можна вважати, що саме молодіжні колективи у царині інноватики зможуть забезпечити найбільш швидкий перехід економіки країни на інноваційний шлях розвитку. Проте наукових робіт, в яких би системно розглядалися питання підтримки молодіжного інноваційного підприємництва в Україні до теперішнього часу не існує. Наявність зазначених актуальних проблем обумовила вибір теми дослідження, її мету і основні завдання.

Мета статті – розробити організаційно-економічний механізм підтримки інноваційного молодіжного підприємництва у регіоні.

Інноваційний розвиток економіки входить до числа головних державних пріоритетів внутрішньої політики країни. Інновації на сучасному етапі розвитку економіки стають головним засобом збереження конкурентоспроможності і невід'ємною частиною підприємницької діяльності. Інноваційна діяльність підприємств здійснює вирішальний вплив на виробництво, тому що нововведення різного спрямування забезпечують максимально можливий прогресивний вплив на виробництво за умови, якщо підприємства використовують їх постійно, комплексно й гармонічно. За статистичними даними, у 2011р. створенням і використанням високих технологій та об'єктів права інтелектуальної власності, а також використанням раціоналізаторських пропозицій займалися 2124 підприємства і організації України, більшість яких - промислові підприємства.

Протягом звітного року високі технології впроваджували 172 підприємства, що на 11,7% більше, ніж у минулому році. Майже третина цих підприємств зосереджена у м. Київ, по 9,9% – у Дніпропетровській та Донецькій, 8,1% – Харківській, 5,2% – Луганській, 4,7% – Миколаївській областях; у розрізі видів економічної діяльності 42,4% – це організації, що займалися дослідженнями і розробками, 27,9% – підприємства переробної промисловості, 19,8% – установи вищої освіти (рис. 1):

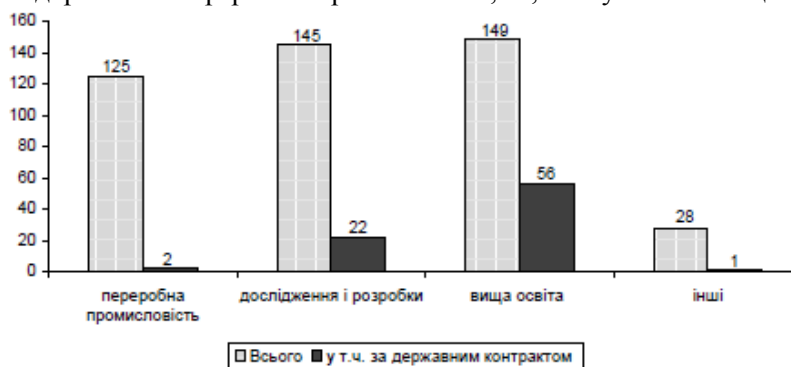

Рис. 1. Розподіл впровадження високих технологій за видами економічної діяльності, одиниць

Загальна кількість впроваджених високих технологій порівняно з 2010 р. збільшилась на 18,9% і склала 447, у т.ч. 85% – нові для України, 15% – принципово нові. Із загальної їх кількості 18,1% – за державним контрактом, понад дві третини яких – в організаціях вищої освіти, 27,2% – досліджень і розробок.

Розподіл використаних в 2011 році високих технологій за видами технологій показано на рис.2.

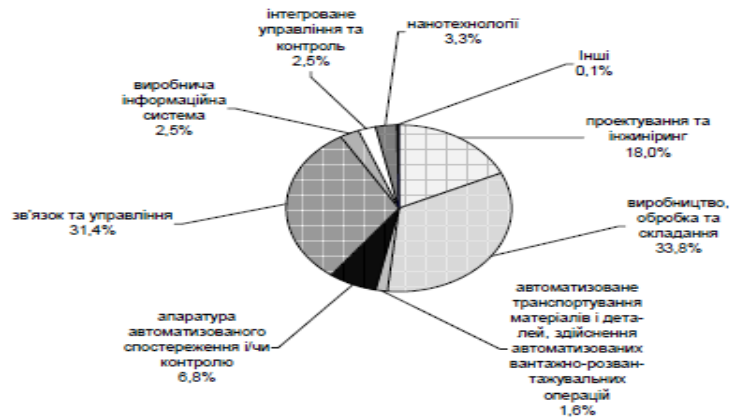

Рис. 2. Розподіл високих технологій за видами технологій в 2011 р.

Слід зазначити, що по кількості створених високих технологій і отриманих охоронних документів на інтелектуальну власність Автономна Республіка Крим знаходиться на чотирнадцятому місці в Україні серед інших областей, що підтверджує неефективність використання наукового і науково-педагогічного потенціалу автономії і, в першу чергу - молодих дослідників (студентів, аспірантів, докторантів).

Відповідно до [6] пріоритетними напрямками інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2012-2016 рр. є такі:

- освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії;
- освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки;
- освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій;
- технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу;
- впровадження нових технологій та обладнання для високоякісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики;
- широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища;
- розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки.

Аналіз пріоритетних напрямів показав, що в Криму у ВНЗ і наукових установах в достатній кількості присутні висококваліфіковані наукові кадри усіх напрямів, а також здійснюється підготовка студентів по усіх освітніх рівнях і спеціальностях, відповідних даним пріоритетним напрямкам.

Проте результати інноваційної діяльності в автономії є вкрай незадовільними, що вимагає розробки і впровадження механізму стимулювання цього напрямку роботи з метою виведення автономії в число провідних областей країни за результатами інноваційної діяльності.

Дослідження дозволило виділити такі головні перешкоди розвитку інноваційної діяльності:

- відсутність зовнішнього фінансування інноваційних процесів;
- організаційні чинники (у тому числі, недостатнє пристосування організаційної інфраструктури до вимог інноваційних процесів);
- внутрішні економічні чинники;
- ринкові чинники (невпевнений попит і опанування ринку домінуючими підприємствами).

Перешкоди, пов'язані зі знаннями (проблеми в дослідженні партнерів, про яких заявляють 65% малих і середніх підприємств, а також недостатність кваліфікованого персоналу – в середньому 55% малих і середніх підприємств).

Аналіз досвіду стимулювання інноваційної діяльності в країнах Центральної Європи дозволяє виділити основні напрями її підтримки:

- публічна підтримка через впровадженням диференційованих інструментів, пристосованих до вимог відповідних цільових груп (високоінноваційних підприємств);
- просування і популяризація найкращих прикладів інноваційних фірм;
- підвищення значення таких чинників як: сучасність, функціональність, застосування нових технологій;
- сприяння кооперативним зв'язкам (кластерам) малих і середніх підприємств;

ИННОВАЦИОННОЕ И УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ

- інтенсифікація дорадчих і промоутерських дій, що збільшують свідомість застосування охорони інтелектуальної власності;
- використання адміністрацією телеінформаційної технології (послуги «on-line» для підприємств).

Основними видами підтримки інноваційного підприємництва можуть бути наступні:

- безпосередня підтримка для підприємців: дотації на великі інноваційні інвестиції; дотації на дослідження і розвиток і впровадження результатів робіт; дотації на розгортання дослідницької діяльності підприємств; охорона промислової власності; підтримка для виконання промислового дизайну; консультування і підтримка для пошуку зовнішнього фінансування; проекти, пов'язані з електронним господарством;
- підтримка для бізнес-оточення: створення кластерів; підтримка для технологічних парків і центрів трансферу технологій; підтримка для установ бізнес-оточення, діючих на користь розвитку інноваційності; розгортання альтернативних форм зовнішнього фінансування розвитку підприємств; над регіональна підтримка, що включає інвестицію в зв'язну інфраструктуру лінійних туристичних продуктів (інформаційна інфраструктура).

Таким чином, для успішного початку інноваційної діяльності вимагається реалізація двох основних напрямів :

- навчання для підприємців і працівників підприємств, суспільно-економічних партнерів, перспективно-дослідницьких одиниць, центрів трансферу технологій, інкубаторів підприємництва, осіб, що бажають закласти початок господарської діяльності, а також для урядової і муніципальної діяльності;
- розвиток установ підтримки бізнесу – створення і розвиток системи установ, яка забезпечувала б доступ до комерційної пропозиції дорадчих послуг для підприємців і осіб, що бажають закласти початок господарської діяльності.

Враховуючи, вищезазначене, організаційно-економічний механізм підтримки молодіжного інноваційного підприємництва пропонуємо у вигляді, зображеному на рис. 3.

Рис. 3. Організаційно-економічний механізм підтримки підприємництва

Прикладом дії запропонованого організаційно-економічного механізму є запроваджене в Інституті економіки і управління Республіканського вищого навчального закладу «Кримський гуманітарний університет» студентське конструкторське бюро (СКБ), що має на меті саме розвиток інноваційної діяльності серед студентів.

СКБ є навчально-інноваційним структурним підрозділом, що виконує функції інтегруючої ланки кафедр Інституту в системі первинної інженерної і конструкторської підготовки фахівців інформаційно-комунікаційної й управлінської галузі. У своїй діяльності СКБ орієнтується на існуючий рівень професійної підготовки студентів і керується основними напрямками наукової роботи й інноваційної діяльності інституту економіки і управління, які визначаються вченою радою Інституту. СКБ у своїй діяльності керується творчими інтересами студентів, а також інтересами кафедр і структурних підрозділів Інституту.

СКБ своєю діяльністю сприяє розвитку їх творчої ініціативи, матеріально-технічній підтримці студентських проектів, прищепленню і закріпленню творчого підходу до їх майбутньої професійної діяльності. Крім того, СКБ бере участь в різних програмах державного і регіонального рівнів із розвитку науково-технічної творчості молоді і студентів, у виставках і семінарах різного рівня, організовує виставки своїх робіт, взаємодіє зі студентським парламентом і дирекцією Інституту. СКБ

надає доповіді на студентських науково-технічних конференціях, звіти про свою діяльність, має свою сторінку на сайті Інституту.

Цілі діяльності СКБ наступні:

- розвиток творчості і винахідництва у студентів, аспірантів, співробітників;
- підтримка талановитої молоді, схильної до науково-технічної творчості і винахідництва;
- створення умов для комерціалізації завершених розробок студентів, аспірантів і молодих учених, виконаних в СКБ, з метою генерації нової хвилі підприємців у сфері інформаційних комунікацій, радіоелектроніки і бізнес-технологій;
- допомога в реєстрації права власності на об'єкти інтелектуальної власності, створені в процесі роботи в СКБ.

Дворічний досвід роботи СКБ показав високу зацікавленість студентів в інноваційній діяльності, починаючи з першого року навчання в інституті. Як наступний крок планується розвиток системи підтримки створення молодіжних інноваційних підприємств, які призначені для комерціалізації створених нових технологій.

Таким чином, в роботі обґрунтовано необхідність розробки і впровадження організаційно-економічного механізму підтримки інноваційного молодіжного підприємництва на рівні регіону, що включає два основних компоненти – підготовку кадрів і створення відповідної інфраструктури для інноваційного підприємництва. Дія запропонованого механізму розглянута на прикладі формування студентського конструкторського бюро, що створено на базі інституту економіки і управління Республіканського вищого навчального закладу «Кримський гуманітарний університет».

Література

1. Ларина Р.Р. Инновационная модель формирования университета предпринимательского типа / Р.Р. Ларина, И.Ю. Гришин // *Професіоналізм педагога в контексті європейського вибору України: якість освіти – основа конкурентоспроможності майбутнього фахівця: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Ялта (22-24 вересня 2011 року)*. – Ялта: РВНЗ КГУ, 2011. – Ч.2. – С.45-47.
2. Тарасенко Т.В. Научный потенциал как важнейший фактор инновационного развития Украины в условиях глобализации / Т.В. Тарасенко // *Механізм регулювання економіки, економіка природокористування, економіка і підприємства та організація виробництва*. – Суми. – 2006. – С. 205-211.
3. Кирпот О.І. Сутність і зміст малого підприємництва / О.І. Кирпот // *Вісник Української Академії державного управління при Президенті України*. – К.: Видавництво УАДУ. – 2000. – №4. – С. 233-240.
4. Хомин О.В. Інтелектуальне підприємництво в умовах формування соціально орієнтованої економіки / О.В. Хомин // *Соціально-економічні трансформації в епоху глобалізації: матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції. Том 1*. – Полтава: Скайтек, 2007. – С. 157-161.
5. Воробьев Е.М. Структуризация и моделирование инновационного процесса на микроуровне / Е.М. Воробьев, Т.В. Тарасенко // *Вчені записки Харківського гуманітарного університету*. – Х.: Изд-во НУА, 2005. – Т.11. – С. 361-369.
6. Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2012-2016 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2012 № 294. // *Офіційний вісник України, 2012. – № 29. – 18 с.*

332.143:338.48

*Вязовик С.М., к.э.н, доцент,
Таврический национальный университет имени В.И. Вернадского*

ФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ТУРИСТСКО-РЕКРЕАЦИОННОЙ ДЕСТИНАЦИИ

Среди множества проблем турбизнеса весьма значимой является информация, от полноты, достоверности и своевременности которой зависит, прежде всего, спрос на туристские услуги и, разумеется, предложение услуг. Если в далёком прошлом турист отправлялся в путь часто, чтобы собрать информацию о неведомом и распространить её по возвращении, то сегодняшний турист в большинстве своём желает предварительно получить наиболее полную информацию об условиях предстоящего путешествия, чтобы знать, на что он может рассчитывать за свои немалые деньги. В то же время предпринимателю турбизнеса для привлечения большего числа туристов необходимо иметь информацию об их потребностях, о том, за что турист готов платить деньги.